

KŁANIAĆ SIĘ (393) *vb impf*

się (220), się (173).

kła- (360), kła- (5); kła- : kła- *KrowObr* (9 : 1), *WujJud* (2 : 1), *CzechRozm* (9 : 1), *SkarŻyw* (47 : 1), *GórnrRozm* (1 : 1); *drugie a jasne*.

inf kłaniać się (72). ◇ *praes* 1 sg kłaniam się (12). ◇ 2 sg kłaniasz się (2). ◇ 3 sg kłania się (22). ◇ 1 pl kłaniamy się (10). ◇ 2 pl kłaniacie się (6). ◇ 3 pl kłaniają się (61). ◇ *praet* 1 sg m -(e)m się kłaniał (1). ◇ 2 sg m kłaniałeś się (1). ◇ 3 sg m kłaniał się (16). *f* kłaniała się (6). *n* kłaniało się (1). ◇ 3 pl m *pers* kłaniali się (36). *subst* kłaniały się (4). ◇ *fut* 1 sg m kłaniać się będę (2). *f* kłaniać się będę (1). ◇ 2 sg m *będziesz* się kłaniał (9), kłaniać się *będziesz* (4); *będziesz* się kłaniał *KrowObr*, *Leop*, *KuczkbKat*, *ArtKanc*, *KlonFlis*; kłaniać się *będziesz* *BudBib*; *będziesz* się kłaniał : kłaniać się *będziesz* *BibRadz* (1 : 1), *WujNT* (3 : 2). ◇ 3 sg m *będzie* się kłaniać (1) *BudBib*, *będzie* się kłaniał (1) *GroicPorzRej*. *n* *będzie* się kłaniało (2). ◇ 1 pl m *pers* *będziemy* się kłaniać (1) *RejJóz*, *będziem* się kłaniać (1) *WujNT*, kłaniać się *będziemy* (1) *SkarŻyw*. ◇ 3 pl m *pers* *będą* się kłaniać (5), kłaniać się *będą* (4); *będą* się kłaniać *HistAl*, *KrowObr*, *RejZwierc*, *BudNT*; kłaniać się *będą* *BielKron*, *BudBib*; *będą* się kłaniać: kłaniać się *będą* *WujNT* (1 : 2). *subst* *będą* się kłaniać (1). ◇ *imp* 2 sg kłaniąj się (11). ◇ 3 sg *niech* się kłania (1). ◇ 1 pl kłaniajmy się (2). ◇ 2 pl kłaniajcie się (16). ◇ 3 pl *niechaj* się kłaniają (6). ◇ *con* 1 sg m *by*m się kłaniał (2), *by*ch się kłaniał (2); *by*m *WujNT*; *by*ch *Mącz*; *by*m : *by*ch *SkarŻyw* (1 : 1). ◇ 2 sg m kłaniałbyś się, *by*ś się kłaniał (2). ◇ 3 sg m *by* się kłaniał (5). *f* *by* się kłaniała (1). *n* *by* się kłaniało (3). ◇ 1 pl m *pers* *by*chmy się kłaniali (1). ◇ 3 pl m *pers* *by* się kłaniali (16). *subst* *by* się kłaniały (1). ◇ *impers praet* kłaniáno się (3). ◇ *part praes act* kłaniając się (38).

Sł stp, *Cn* *notuje*, *Linde XVI – XVIII w*.

Pochylać ciało, głowę, zginać kolano itp. jako wyraz czci; ingeniculari Mącz, Calep; adorare Calep, Cn; appronare, ocquiniscere Calep; incurvare se, incurvari PolAnt; poplitem flectere Modrz; curvari toto corpore, inflectere genu a. caput, prensare a. reprehensare a. submittere genu (inflexum) a. poplitem Cn (393) : *Ingeniculor*, *Kłaniam fie/ podginam kolan. Mącz I44c; Adoro – Czczę, chwalię kłaniam fzie czołem biye. Calep 27a; Appronare – Kłaniam fzie, nakolana padam, biie czołem. Calep 84b, 535b, [722]b.*

a. *Okazywać grzeczność na płaszczyźnie towarzyskiej, wynikającą z dobrego wychowania, etykiety* (20) : *A też zawnždy łacno znác/ miedzy Kury Dudká/ Bo fie chodzi kłaniáiąc/vmykáiąc czubká. RejZwierz 58, 58; PaprUp I2.*

kłaniać się komu (4): *thę to czczą wżitci kłaniaiác fie iey BielŻyw 108; SkarŻyw 544; PudłFr 40, 71.*

W połączeniach szeregowych (3): *GliczKsiąż K; Niechay fye Wiar różnyh ludźie kłaniáią/ y zálécáią/ y miłóściwáią fobie iáko chcą OrzQuin K4v; W ten fię czás obłudnego człowieká nawięcey ftrzeż/ kiedy nałmácźniey y napowabniey mowi: kiedy ięzykiem pochlebia: kiedy rękę cáłuię: kiedy fię kłania y dudkuie KlonWor ded **2v.*

Zwrot: »nisko się kłaniać« (1): *temu święty Antoniufz/ gdziego kolwiek potkał/ niłko fię bárzo kłaniał SkarŻyw 544.*

a. *W formułach grzecznościowych przekazywanych niebezpośrednio; salutem (verbis) dicere a. nuntiare, salvere iubere Mącz, Cn; salutem (verbis) adscribere a. venerari, salutare Mącz; salutem*

(*verbis*) *deferre a. perferre a. precari, officia a. studium a. laborem polliceri a. deferre, valere iubere Cn* (10) : Domus te tota nostra salutata, Wziłszy się wobec kłaniają. *Mącz* 366a, 254a.

klaniać się od kogo (3): Veneri dicito multam meis verbis salutem, Kłaniaj się odemnie/ Pozdrów/ czołem vderz moyim ymieniem. *Mącz* 236b, 366a [2 r.].

klaniać się komu [w tym: *komu od kogo* (2)] (4): Salutem dicito meis verbis domino tuo, Kłaniaj się panu iwemu ode mnie. *Mącz* 366a, 254a, 366a [2 r.].

Zwrot: »(roz)kazać się kłaniać« = *nunciare salutem, salvere Mącz* (4): Imperit tibi multum salutis, Kazał się pilnie na two zdrowie pytać [!]/ kłaniać/ pozdrowić. *Mącz* 281d, 236b, 254a [2 r.].

b. *Okazywać grzeczność na płaszczyźnie społeczno-urzędowej, wynikającą z niższej, często służbowej, pozycji społecznej; uznawać czyjąś wyższość, podporządkowywać się komuś* (55) : *BierRozm* 17; Potym ftanawszy rzedem/ pięknie się kłaniały/ A wianki z głów zeymując przed panią miotały. *RejWiz* 26, 27, 51v; *RejZwierc* 102v; Potym Annas z Káiphazem y z Pháryzeuzem/ przyidą do Piłatá/ y kłaniając się wzytycy/ rzecze Annas. *MWilKHist* B2.

klaniać się komu (34): *BierRozm* 6; Czyniąc dofyć swoim ftanom Kłaniajcie się káztelanom *RejRozpr* C3v, D2v; *RejWiz* 27, 53, 55v, 68v, 77 (8); *RejFig* Dd2; Tákżec kiedy się drugim/ dla panów kłaniają/ Wnet zhárdzyeia/ więc ie też/ czáfem y biyáią. *RejZwierc* 115v, 41 v; *GórnDworz* Ee4v; *HistLan* E3; *RejZwierc* 96; iż kto go iedno podkał iádącego sobie drogą/ wzytycy mu się iáko Krzyżakowi kłaniałi *StrykKron* 442; Mnimalz ty/ że ia tobie kłaniam się dla tego/ Iżeś fyn Woiewody *KochFr* 84; *KochPieś* 35; *PudłFr* 61; *PowodPr* 79; *SapEpit* B4. *Cf Zwroty*.

klaniać się przed kim (3): Co się przed nimi kłaniają, Z bojaźni mnodzy działają *BierRozm* 18; Kłaniają się zli przed dobremi/ á złońnicy ftoią v drzwi spráwiedliwego. *BibRadz Prov* 14/19; *BudBib Prov* 14/19.

Przysłowia: w oczy mu się rzkomo kłaniają/ á s tyłu za nim plują. *RejZwierc* 96.

Twéy fy fortunie/ nie tobie kłaniają *KochPieś* 35.

Mále złodzieyki wiefzacie/ Wielkim się niłko kłaniamie. *RejZwierc* 234.

Zwroty: »z daleka się kłaniać« [w tym: *komu* (3)] (4): *RejRozpr* C3, D2v; Tu ftanawszy z dáleká pániey się kłaniają *RejWiz* 26v, 48.

»[komu] nisko (a. niziuchno) się kłaniać« [szyk zmienny] (6): Dáleko lzeyfzym niż ty/ niłko się kłaniamy/ A czáfem na kolaná witájąc kłękamy. *RejWiz* 179; *Prot* E; *RejZwierc* 234 [3 r.]; *PudłFr* 56.

Szereg: »czapkę zdejmować albo się kłaniać« (1): A Więc ty ták bédziesz mnimal/ żeby się tylko tego fynowi twemu trzebá vzyć [...] z iákąby poftawą do wielkieh Pánów mowiąc czapkę zdeymować/ ábo się kłaniać miał [caput nudet, poplitem flectat] *ModrzBaz* 15.

W przén [czemu] (2) : A ieflibyfmy kłaniać piędzdom się mieli/ Pewnie by tego po nas y Zydowie chćieli. *KochFr* 104.

Zwrot: »nisko się kłaniać« (1): Rzeczpołpolita bárzo dziś sftaniáłá/ Co się priwatá niłko iey kłaniaáłá. *RejZwierc* 222v.

a. *Prosić, zabiegać o coś* (10) :

klaniać się komu (7): *BibRadz Iob* 20/10; Nie žal się kłaniać ftárszym/ y możnym Pátronom/ Obieráczom vrzędnym y Plebistribunom. *KlonWor* 14. *Cf kłaniać się komu o co; Zwroty*.

kłaniać się komu o co (2); Dopieroby było ciężko vbogiemu Szlachćicowi/ kłaniać się wrzędowi o pozew/ y dobrze go przypląć. *GórnRozm* F4v, F4v.

kłaniać się przed kim (2): *GroicPorzRej* C3v; Iawné Pifárze y Prokuratory/ Będziefz bogácił/ dáiąc im pobory/ Będziefz się kłaniał przed Niemcem odętym/ Iáko przed świętym. *KlonFlis* H2v.

W połączeniach szeregowych (2): *RejRozpr* Cv; Też gdy przydzye ná ktorego z nas przełtrách iáki od iákiego świeckiego kłiążęciá/ ábo od pogániná/ álbo od złego łádu: vpadać ferce/ biegalz/ nábywałz rády/ kłaniałz sie z dáleká. *RejPos* 130v.

Zwroty: »kłaniać się z daleka« (1): *RejPos* 130v *cf* *W połączeniach szeregowych*.

»nie kłaniać się nikomu« = *nikogo o nic nie prosić, być niezależnym* [szyk zmienny] (2): widziało sie mu niepocełno iże sobie świebodnie siedli/ nikomu sie niekłaniaiátz. *ForCnR* C4v; *KlonFlis* Ev.

»[komu] nisko się kłaniać« (1): Podawce więc rozkołz máią: Gdy sie donich vbiegáią To sie im niłko kłaniaią Rozlicznie sie zálecáią *RejRozpr* Cv.

c. *Składać hołd, podporządkowywać się komu, uznawać czyjąś władzę nad sobą* (55) : woźnemu kazał wołać/ żeby sie wzythcy kłaniałi [ut omnes cnram eo genu flecterent] á wiedzieli go być łprawcą wzyłtkiey ziemie Egiptłkiey. *Leop Gen* 41/43; *StryjWjaz* C [2 r.].

kłaniać się komu (32): Miedzi tymi ktoryż Alexandra karali że sie sobie kazał kłaniać namędrfzy y naławnieyfzy był Califtenes *BielŻyw* 106, 106, 149; Bo to ićcie wielkie znamię Iż tak twoy łtan łnadz powłtanie Iż óciecz/ bracia y ia mać Będzemyć sie wzytczy kłaniać *RejJóz* A6v, M6; *RejRozm* 396; Iż naziemi każdy to wie Mnich łye kłania Biskupowi *RejKup* bb3v; Perłowie łą wolni á kłaniaią mi sie/ á ten będąc niewolnikiem nie chce. *BielKron* 114v, 14v, 17, 18v, 114v; *OrzQuin* Lv; *HistRzym* 46 [2 r.], 132v; *RejPos* 20v; *RejZwierc* 154v, [203]; *BudBib Gen* 37/8; *BudNT Matth* 18/26; *Czech Rozm* 192v; *SkarJedn* 364, 402; *KochPs* 162; *SkarŻyw* 558; *NiemObr* 160, 161; *GórnTroas* 23; y bili głowę iego [Chrystusa] trzcina/ y plwáli nań/ y vklekáiác/ iemu sie kłaniałi. *LatHar* 712; *SkarKazSej* 693a. *Cf* *Zwrot*.

kłaniać się przed kim, przed czym (9): *HistJóz* B2v; *RejJóz* A6, A8; Przez macugę ktora iefł skrzywiona od głowy znamionuiemy/ iże wzyłcy krolowie y kłiążetá świeckie przed náłzą oblicznołciá będą sie kłaniać. *HistAl* C6; kłaniaiác się przed niem nagrawali go *MurzNT Matth* 27/29; *BibRadz* 2.Reg 9/6; *HistRzym* 13v; *CzechRozm* 192v. *Cf* *Zwrot*.

W połączeniu szeregowym (1): iż každemu możnemu y zacnemu Krolowi/ mułzą y poddáni y podczás poltronni łłżyć: kłaniać sie/ dánie dáwác/ y onym sie częłto modlić *CzechRozm* 192.

Zwrot: »nisko się kłaniać« [w tym: *komu* (1), *przed kim* (1)] (2): Huffy przed nim vbráne niłko sie kłaniaią *RejWiz* 166v; *RejZwierc* 154v.

Szeregi: »kłaniać się i cześć oddawać« (1): Miłółciwy pánie iefłh łám przed páłacem ieden człowiek/ kthoremu sie wzyłcy kłaniaią y cześć dáwáią *HistRzym* 46.

»kłaniać się a pochlebować« (1): To iedno iłz zwirzchnołcz maiá Iłz sie im drudzi kłaniaią A zdalieka pochlebiuá Bo ie zboiałzni miluiá *RejRozm* 396.

»nie tylko pozdrowiać ale i kłaniać [się]« (1): Iednego czału [Aleksander] zwalczywłzy Karáłmołá á Daóła y kłobie ich zawoławłzy ku poddanołci przypędził, gdzież nietilko pozdrowiać sie kazał ale y kłaniać *BielŻyw* 105.

»upaść (a. upadać) (na oblicze) i kłaniać się; padając kłaniać się; paść na oblicze kłaniając się«
= *se prosternere super suam faciem et incurvare se PolAnt* [szyk zmienny] (2; 1; 1): A gdy przyźedł Mifibozeth lyn Ionáthána lyná Saulowego do Dawidá/ vpadł ná oblicze swoie y kłaniał fię przed niem *BibRadz 2.Reg 9/6; BudBib 2.Reg 9/6*; Pádaiąc przeto niewolnik on kłaniał fię [*Procidens ... adorabat*] mu mowiąc. *BudNT Matth 18/26; NiemObr 161*.

W przen [komu] (2) : Bo iedno tákie mądrość fwemi dzyećmi zowie/ Gdzye wśytki ine członki kłaniaiá fię głowie. *RejWiz 29v; KochFr 109*.

α. *Prosić, zabiegać o coś [komu] (2)* : TEn gdy Perfy poráził/ potym z Mácedony/ Szukał prętko przymierza/ choć nie zwyciężony. Hetmáni fię dziwuiać/ tedy mu mowali/ Przecźże fię tym kłaniamy/ kiedychmy ty bili. *RejZwierz 26v*.

kłaniać się o co (1): Pátryárchá Cárogrocki/ ktory fię Papieżowi o poštáwienie ná Pátryárchostwo/ iáko ftárlżemu fwemu od Bogá dánemu/ kłaniać nie chćiał: Turczynowifię/ bez ktorego Pátryárchą być nie może/ kłaniać muśi. *SkarJedn 364*.

β. *W formułach grzecznościowych przekazywanych niebezpośrednio, przez drugą osobę lub w formułach listownych [komu] (3)* :

Zwroty: »kłaniać się imieniem [czyim]« (1): kłaniaiác fię krolowi imieniem Iuhrow do ich ziemie gołciow [...] profzác aby im dał trochę ziemie/ wody y trawy z ziemie fwey. *MiechGlab 59*.

»kłaniać się pokornie« [szyk zmienny] (2): powolni v.K.m. a fluga przyacziela v.K.m. konyvfchi Fvřřfein v.K.m. sye kłania pokornie *LibLeg 10/66, 10/66v*.

d. *Okazywać cześć religijną, czcić bóstwo, przedmiot kultu, człowieka uznanego za świętego lub reprezentującego bóstwo (258)* : *SeklKat E4; KrowObr 93v; RejZwierz 106; RejAp 25v [2 r.]; BudBib 4.Reg 5/18, Is 2/9, Ez 46/2, Soph 1/5*; Niechay tho práwo idzye zrzáđzone od Bogá/ Niech fię ná Imię iego kłania káżdá nogá. *PapPan B2 [przekład tego samego tekstu SeklKat WujNT 324, 375, SkarKaz 242b; kłaniać się komu WujNT Xxxxx4]; SkarŻyw 304; CzechEp 170*; Od żydow fię tákże náuczylfi/ nie żegnác krzyżem świętym/ nie kłaniać fię ná imię P. IEzułowo *ReszPrz 41; LatHar 195, 196; WujNT 8, 324, 375; SkarKaz 39b, 242b*.

kłaniać się komu, czemu (200): Przetotz fię krzyżu kłaniámy Mękę pańską řpominámy *OpecŻyw [162], 91v, 92, 186 [2 r.]; BielŻyw 156 [2 r.]; MurzNT Matth 17/14; KrowObr 67v, 93v, 110v, 111v; Leop Ex 20/5*; gdyż żadney Stolice niema/ ktoreyby fluchał/ áni żadnego kołćiołá widomego też ma/ ktoremu by fye kłaniał *OrzList g; RejZwierz 4, 115v; BibRadz Deut 5/99 Iudic 2/12, 17, 19, 2.Par 7/19, Mich 5/13, Hebr 1/6; OrzRozm P3v; BielKron 12v, 90; SarnUzn E2v [2 r.]; RejAp 115v, 142v, 180 [2 r.], 180v, 191v; RejPos 209v, 298v; KuczbKat 275; WujJud 49 [2 r.], Mm; BudBib Deut 4/19, 8/19, 17/3, 2.Par 33/3, Ps 44/11[12] (12)*; Iuż fię znowu onemu zwierzowi y Bálowi kłaniaiá *BudNT przedm a4, Luc 24/52, Apoc 13/8, 19/10; CzechRozm 12, 37, 265v [2 r.]; SkarJedn 233, 311, 345*; Gdzie wieczór řłońce gásnie/ gdzie wřchodźi poránu/ Wřzyfcy niechay fye kłaniaiá pánu. *KochPs 45*; Pánu cześć/ bogu náłżemu winná chwałę dayćie/ Podnożkowi (bo ieft święty) iego fye kłaniayćie. *KochPs 149, 40, 118*; Odpowie Pánná. Dyabłom fię kłaniać nie będę: bom ieft Chrześciánká *SkarŻyw 125, 30, 36, 51, 68, 76 (30); CzechEp 110 [2 r.], 192, 239, 288, 317, 350*; Od żydow fię tákże náuczylfi [...] żadney pokory po łobie nie pokázowác temu imieniu/ ktoremu fię

kłania wżelkie koláno Niebiefkie/ żiemfkie/ y piekielne *ReszPrz* 41, 41; *ArtKanc* M3v, M6; *LatHar* 385, 494; *KolakSzczęśl* C4; Ieſliby fię kto kłaniał beſtyey y obrazowi iey/ y wżiałby cechę ná fwe czoło/ ábo ná rękę fwoię: Y on pić będzie z winá gniewu Bożego *WujNT Apoc* 14/9, *Matth* 2 arg, s. 8, 9 marg, 161 marg, *Mar* 15/19 (39); *SiebRozmyśl* G; A nie bądźmy iáko oni/ co iedli y pili y wftawfzy igráli/ y cielcowi fię/ bogiem go fwoim czyniąc/ kłaniaáli. *SkarKaz* 119b, 160b, 315b [2 r.], 316a [2 r.], 487a, 518b (11); *SkarKazSej* 672a. Cf *Zwroty*.

kłaniać się ku czemu (2): Lecż ia w mnoſtwie miłofierdzia twe^{go} wnidę do do^{mv} twego/ kłaniać fię będe ku dworu ſwiętemu twemu wftáchu twoiem. *BudBib Ps* 5/8, *Ps* 137/2.

kłaniać się przed kim, przed czym (18): Abyſ fnać nie podnioſł otzu do niebá/ y vyrzaeſ Słońce/ y Kxiężyc y wżyftki Gwiazdy niebiefkie/ y o myliwży fie/ kłaniaeſ fię przed nimi *KrowObr* 111, 19v, 27v, 112v; *BibRadz Ios* 23/7, 4.Reg 21/21; *Mącz* 164c; *RejAp* 191v; *WujJudConf* 48v; *BudBib 2.Par* 25/14; Ieſli tym Bog wczcił chwalce fwe inſze co Chriſtuſá figurowáli że fie przed nimi kłaniano *CzechRozm* 192 marg, 192 [2 r.], *4; A tym fię nikt niechay nie poruſza/ iż tu ániół zákázuie człowiekowi kłaniać fię przed ſobá/ y rofkázuie áby fię ráczyy Bogu kłaniał. *WujNT* 890, *Matth* 27/29, *Apoc* 15/4. Cf »kłaniać się przed modłami«.

W połączeniach szeregowych (6): *RejWiz* 181; *BibRadz Ios* 23/7; Idolatra, Bálwochwálcáten zwáſzczá ktory fie kłania/ zeymuye czapkę przed yákiemi obrázy álbo ye chwali. *Mącz* 164c; *RejAp* 180; *RejPos* 152; *BudBib Is* 44/17.

W charakterystycznych połączeniach: kłaniać się anjołom (3), *Baalowi, beſtyjej* (8), *chlebowi* (2), *Chryſtuſowi* (5), *cielcowi, czartom, diabłom* (3), *drewnu (przed drewnem)*(4), *figurom, gwiazdom* (2), *Jezusowi* (2), *kamieniowi (przed kamieniem)* (2), *kijowi, krzyżu, Maryi, monarsze niebieskiemu, monſtrancyjej, obrazowi (obrazkom)* (13), *Panu, słońcu* (4), *ſłupom (przed ſłupy)* (5), *smokowi, ſtworzeniu, ſwiętym, Wenusowi*.

Zwroty: »kłaniać się bałwanowi« = adorare simulacra Vulg [szyk zmienny] (4): *BielŻyw* 87; *RejZwierc* 70; Wſzedł ná páńſtwo on Iulianus odſtępcá wiáry Chryſtuſowey/ y ſpogániawży á bałwánom fię y dyabłom kłaniaiąc: chytro Chrzeſciáńfká prawde [...] gubił *SkarŻyw* 392; *WujNT Apoc* 9/20.

»kłaniać się Bogu, Jehowie, bogom« = (*Dominum*) *Deum adorare PolAnt, Vulg; incurvare se Deo (a. Domino) PolAnt [szyk zmienny]* (23 : 4 : 4): *LubPs* hh5; *KrowObr* 93v; A ieſli nie będzieſ miał Bogá cudzego/ áni fię będzieſ kłaniał Bogu poſtronnemu. *BibRadz Ps* 80/10; A wżytek zbor kłaniaáli fię Iehowie *BudBib 2.par* 29/28, 1.Par 16/29, *Ps* 28/2, 95/9; Bogu fię kłaniay. *BudNT Apoc* 19/10; *SkarJedn* 398; Y obrociwży fię do Cefarzá ſmieie powiedzieli. My tákiey tobie poſługi/ dáley czynić niechcemy/ áni fię Bogom twoim iuſz kłaniać będziemy *SkarŻyw* 21, 21, 36, 151, 152, 269 (10); *WujNT Matth* 4/10, s. 16 [2 r.], *Luc* 4/8, *Apoc* 19/10, 22/9 (12).

»kłaniać się z daleka« [szyk zmienny] (2): do ktorego [*domu bożego*] Moizeſz wchodził/ á lud Izraełſki ſtał przy ſwoich namieciech kłaniaiąc fie z dáleká *BielKron* 35, 32v.

»modła się kłaniać [czemu]« (1): Potym ieden kapłan bałwanſki zawifciá wzbudził Atheny aby przykazali Ariſtotelowi modła fie kłaniać bałwanowi *BielŻyw* 87.

»kłaniać się modłom, przed modłami« (1 : 1): á zoftawię tylko fiedm tyfiac ludzi tych/ ktorych kolaná nie kłaniáły fie przed modłami Báál *BielKron* 85, [85²].

»nisko się kłaniać« (1): Tłuką dzwony/ fpiewáią/ kropidły macháią/ Kurzą pińczą w orgány/ nífko fie kłaniáią. *RejWiz* 181.

»do ziemie się kłaniać [komu]« (1): Y będą krolowie piáftuny twemi/ á krolowe ich mámkámi twemi/ ná oblicza do ziemie kłaniác ci fie będą [*proni in terra incurvabunt se tibi*] *BudBib Is* 49/23.

Szeregi: »(nie) kłaniać się, (i, ani, a, abo) chwalić (a. chwałę (od)dawać, czynić); chwalić kłaniając się« = (*non*) *incurvare se (neque) colere, laudare et incurvari PolAnt* [*szyk 10 : 1*] (10; 1): nie będziez fie im kłaniał/ áni ich chwalił. *KrowObr* 110v; *BibRadz Deut* 5/9; [*Manasses*] kłaniał fie y chwałę czynił fłóncu/ gwiazdom/ żywiołom *BielKron* 90; *RejAp* 115v; *BudBib 2.Par* 29/29, 30; *SkarŻyw* 179; *CzechEp* 81; Y tych co pod ziemią w wodzie/ tegoć zákázuię frodze/ nie chcę żebyś fie im kłaniał/ áni im też chwały dawał. *ArtKanc* M3v, M6; *SiebRozmysł G.* [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»czołem bić a kłaniać się« (1): y do tego wftyki poddáne wiodł/ áby znim Chryftułowu czołem bili/ á kłaniáli fie Bogu w Troycy iedynemu *SkarŻyw* 397.

»kłaniać się i klękać« (1): Potym rofkazał Ezechiaż krol y kfiążetá Lewitom/ áby chwałili Iehowę słowy Dawidowemi y Afáfá widzácego/ á (ták) chwalili z wefelem kłaniáiąc fie y klękáiąc [*incurvati sunt et adorauerunt*]. *BudBib 2.Par* 29/30. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»kłaniać się i (a) modlić się« [*szyk 1 : 1*] (2): Y fpytał go ieden czemu by takową poczeńność kxiążęciu żydowfskiemu czynił kłaniając y modłac fie iemu, odpowiedział nie temuć fie ia modłę anim fie modlił, ale Bogu który kxięftwo wżego kxięftwa dzierży. *BielŻyw* 156, 156. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»kłaniać się i ofiarę czynić« (3) : A co głupfzego być może/ iáko to áby nie rozumnemu ftworzeniu człowiek/ który Panem ieft tego wftykiego/ kłaniác fie y temu iáko Bogu ofiarę czynić miał? *SkarŻyw* 76, 269, 482.

»(nie) kłaniać się i (ani) pocziwość wyrządzać (a. działać, a. cześć oddawać, a. czcić)« = *non adorare neque colere Vulg* [*szyk 4 : 2*] (6): *BielŻyw* 156; *Leop Ex* 20/5; Niebędziefz czynił fobie [...] żadnego podobieńftwa tych rzeczy ktore fą w niebie/ y ktore nífko ná ziemi/ áni też ktore fą w wodzie pod ziemią/ niebędziefz fie ym kłaniał áni pocziwości wyrządzał *KuczbKat* 275; *CzechRozm* 12, 37; ZAden onego Ciáłá niepożywa/ iefli fie pierwey nie pokłoni: á nie tylko nie grzełzimy/ kłaniáiąc fie (álbo cześć Bołką oddáiąc) ále grzełzimy/ nie kłaniáiąc fie. *LatHar* 195.

»(ani) kłaniać się, (i, a, ani) służyć (a. służbę czynić, a. oddawać); służyć kłaniając się« = (*neque*) *incurvare se et (neque) servire (a. colere) PolAnt; adorare et servire Vulg* [*szyk 9 : 7*] (15; 1): I będą fie przednim kłaniác wftyfcy Krolowie ziemscy/ wftyfki narody fwiátá będą iemu służyć *KrowObr* 19v, 111v; *BibRadz Iudic* 2/19, 4.Reg 21/21, 2.Par 7/19; *BudBib Deut* 4/19, 17/3, 29/26, 2.Par 33/3, *Ier* 25/6; *CzechRozm* 192; *SkarŻyw* 68; Pánu Bogu twemu kłaniác fie/ á iemu lámemu Bozką służyć oddáwać będziefz. *WujNT Matth* 4/10, s. 14 marg, 16, *Luc* 4/8. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»(u)padać (a. upaść) (na twarz, a. przed nogami) i kłaniać się; (u)padając (a. upadwszy) (na twarz, a. na kolana) kłaniać się; paść (na twarzy, a. przed nogami), (i) kłaniając się« = *procidere et adorare*,

ponentem genua adorare Vulg [szyk 7 : 5] (7; 3; 2): Y padłem przed nogami iego y kłaniając się mu [Et cecidi ante pedes eius adorare eum]. *BudNT Apoc* 19/10; *CzechRozm* 192; Ná Mízy fwoiey ábo obiedniey/ chlebu proftemu á ielzche nie poświęconemu kłaniają się y pádaią *SkarJedn* 345; *SkarŻyw* 121, 159, 311, 363, 601; *WujNT Mar* 15/19, *Apoc* 4/10, 5/14; *SkarKaz* 279b.

W przen [komu] (1) : Bo ten wżyftek świat rządzi/ á fam niéma páná. Temu fie niebo kłania/ y ognińté zorze *KochFrag* 41.

α. Prosić, zabiegać o coś [komu] (5) : *BudBib Deut* 29/26; A gdy przyźli do tłumu/ przyźedł kniemu [Chrystusowi] człowiek nieiáki/ kłaniając się mu/ y mowiąc. *BudNT Matth* 17/14.

klaniać się dla czego (1): A ná on čás káždy/ ktory się pozostánie z domu twego/ Przyidzie kłaniać się mu/ dla pieniądza srebrnego/ y (dla) bochná chlebá *BudBib 1.Reg* 2/36.

klaniać się o co (2): day to/ ábyfmy tego skutecznie dostąpili/ o co się vprzeymie máieřtatowi twemu kłaniamy. *LatHar* 620, 640.

Synonimy: **d.** chwalić, czcić, wielbić, wyznawać.

Formacje współrdzenne: nakłaniać, nakłaniać się, przyklaniać, przyklaniać się, skłaniać, skłaniać się, uklaniać, uklaniać się; klónić się, nakłónić, nakłónić się, odkłónić, odkłónić się, pokłónić, pokłónić się, przekłónić, przyklónić, przyklónić się, skłónić, skłónić się, uklónić się, wpokłónić się.

Cf **KŁANIAJĄC SIĘ, KŁANIANIE**